

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอหาด จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในเขตเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอหาด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ที่เกี่ยวข้องในด้านเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทักษะทางสังคม การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมตนเอง และการสร้างแรงจูงใจ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด (90 %) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ ความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนสังเกตได้เมื่อคนใกล้ชิดมีอาการเปลี่ยนแปลง ทั้งยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจในการกระทำของตนเอง และถึงแม้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนมีภาระที่ต้องทำ ก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ และสามารถทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นรับรู้ถึงความทุกข์ของผู้อื่นที่ตนเองไม่รู้จักรับรู้ทั้งหมดในสิ่งที่ผู้อื่นทำแม้จะต่างจากที่ตนเองคิด และไม่มีมีความรู้สึกที่ผู้อื่นชอบเรียกร้องความสนใจมากเกินไป

ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ในด้านทักษะทางสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน สามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้เมื่อทำผิด ถึงแม้ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม ทั้งมีความรู้สึกเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน และเมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ก็สามารถอธิบายเหตุผลให้ผู้อื่นยอมรับได้ รู้สึกสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน ทั้งสามารถยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ และไม่มีความรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น หรือเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย ตนได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับ ความเคยชินของตนเอง และสามารถโต้แย้งกับผู้อื่นได้เมื่อตนเองมีเหตุผลเพียงพอ

สำหรับความฉลาดทางอารมณ์ในการตระหนักรู้ตนเอง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่าผู้อำนวยการโรงเรียนรู้สึกว่าการที่ตนเองโกรธหรือไม่สบาย รับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น ทั้งพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ สามารถทำหน้าที่ได้ดีไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด และงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด ถึงแม้สถานการณ์จะเลวร้ายเพียงใด ก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น ทั้งรู้สึกพอใจกับสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่ และรู้ว่าตนเองเก่งเรื่องอะไร รวมทั้งรู้ว่าอะไรทำให้ ตนเองรู้สึกไม่มีความสุข รู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องไม่ยาก รวมทั้งกล้าบอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรู้ ไม่มีความรู้สึกที่ตัวเองด้อยกว่าผู้อื่น และมั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก มีความรู้สึกยินดีที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าตนเอง และรู้ว่าทำอะไรทำเมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย

ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ในการควบคุมตนเอง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อตัวเอง เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ก็มีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้ และสามารถผ่อนคลายตนเองได้แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่ และเมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ก็สามารถอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้ หรือ เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ก็สามารถตัดสินใจได้ว่าทำอะไรก่อนหลัง รวมทั้งบอกได้ว่าอะไรที่ทำให้ตนเองรู้สึกโกรธ เมื่อถูกขัดใจ เมื่อรู้สึกหงุดหงิดก็สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย รู้สึกเป็นเรื่องผิดที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส และไม่มีความรู้สึกร้อนรนกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้น

สำหรับความฉลาดทางอารมณ์ในการสร้างแรงจูงใจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถรอคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ ถึงแม้งานยากก็มั่นใจว่าตนเองสามารถทำได้ รู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง ก็ไม่ยอมแพ้ คิดว่าทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ และเมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ก็มักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้ เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ก็มักจะทำในสิ่งที่ตนเองชอบ และเมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ ก็ไม่รู้สึกหมดกำลังใจ ทั้งเมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ก็มักทำจนสำเร็จ และสามารถทำใจให้เป็นสุขได้แม้จะไม่ได้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนเองต้องการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความฉลาดทางอารมณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการอภิปรายผล ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนสังเกตได้เมื่อคนใกล้ชิดมีอาการเปลี่ยนแปลง ทั้งยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจในการกระทำของตนเอง และถึงแม้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนมีภาระที่ต้องทำ ก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ และสามารถทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นรับรู้ถึงความทุกข์ของผู้อื่นที่ตนเองไม่รู้จักรับรู้ทั้งสามารถยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำแม้จะต่างจากที่ตนเองคิด และไม่มีความรู้สึกว่าผู้อื่นชอบเรียกร้องความสนใจมากเกินไป ตามที่ Goleman อ้างใน (วิระวัฒน์ ปินนิตามัย, 2542) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง นโยบาย เป้าหมาย ตลอดจนวัตถุประสงค์ และระเบียบปฏิบัติ อันจำเป็นต่าง ๆ ขององค์กรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับทราบ ในฐานะหัวหน้างานที่ดี จึงจำเป็นต้องคอยเอาใจใส่ดูแลอยู่เสมอว่า ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจเรื่องเหล่านี้ดีอยู่หรือไม่ โดยการจัดประชุมสัมมนาเพื่อซักซ้อมความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวตามความเหมาะสม อีกทั้งยังต้องมิใช่เป็นการประชุมเพื่อจับผิดหรือสร้างกฎบังคับ แต่เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านทักษะทางสังคมพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน สามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้เมื่อทำผิด ถึงแม้ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม ทั้งมีความรู้สึกเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน และเมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ก็สามารถอธิบายเหตุผลให้ผู้อื่นยอมรับได้ รู้สึกสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน ทั้งสามารถยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ และไม่มีความรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น หรือเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่น่าคุ้นเคย ตนได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของตนเอง และสามารถโต้แย้งกับผู้อื่นได้เมื่อตนเองมีเหตุผลเพียงพอ ตามที่กรมสุขภาพจิต (2543) กล่าวว่าไว้ว่าการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน นั้นก็ต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา สภาพแวดล้อม ผู้ที่เข้าใจความแตกต่างนี้ก็จะสามารถปรับตัวให้เข้าถึงพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละคน และในการจะสร้างความสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นนั้น ต้องเรียนรู้ที่จะสามารถสื่อสารความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ ดังที่ Goleman อ้างใน (วิระวัฒน์ ปินนิตามัย, 2542) ได้แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะหนึ่งของผู้บริหาร ด้านทักษะทางสังคม คือ ความสามารถในการโน้มน้าว สร้างเทคนิคการจูงใจให้ได้รับ

ความร่วมมือในการทำงาน ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น ต้องมีหลักการและศิลปะสร้างเทคนิคจิตใจในการโน้มน้าวทั้งผู้ได้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาระดับเหนือขึ้นไปให้ได้มาซึ่งความร่วมมือร่วมใจ ให้การสนับสนุนในการทำงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ไม่ยึดมั่นในตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความคิดเห็น วิธีปฏิบัติงานและกฎระเบียบ หัวหน้างานที่ดีจะไม่มีใครความกลัวหรือระแวงว่าผู้ได้บังคับบัญชาจะมีความสามารถในการทำงานมากกว่าตนเอง และหากผู้บริหารพยายามสอนงานให้โอกาสแก่ผู้ได้บังคับบัญชา ให้มีความสามารถเก่งเท่าๆ ตนเอง หรือเก่งกว่าตนเอง ผู้บริหารเหล่านี้ก็จะได้รับความภาคภูมิใจมากยิ่งขึ้น เรื่องจากงานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ก็โดยการอาศัยความรู้ความสามารถร่วมกันของผู้บริหารและผู้ได้บังคับบัญชา หรือ “ลูกน้องจะเก่งได้เพราะนายดี” การสร้างและพัฒนาคนในลักษณะตัวตายตัวเท่านั้น จะมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าของหัวหน้างานเป็นอย่างมาก

ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการตระหนักรู้ตนเองพบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนรู้สึกว่าการที่ตนเองโกรธหรือไม่สบาย รับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น ทั้งพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ สามารถทำหน้าที่ได้ดีไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด และทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด ถึงแม้สถานการณ์จะเลวร้ายเพียงใด ก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น ทั้งรู้สึกพอใจกับสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่ และรู้ว่าตนเองเก่งเรื่องอะไร รวมทั้งรู้ว่าอะไรทำให้ ตนเองรู้สึกไม่มีความสุข รู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องไม่ยาก รวมทั้งกล้าบอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรู้ ไม่มีความรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองด้อยกว่าผู้อื่น และมั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก มีความรู้สึกยินดีที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าตนเอง และรู้ว่าอะไรทำให้ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย ตามที่ ทศพร ประเสริฐสุข (2542, หน้า 20) ได้แสดงให้เห็นว่า การมีความตระหนักรู้ในตนเอง จะสามารถรู้จักถึงความรู้สึกหรืออารมณ์ของตนเองและผลที่จะเกิดขึ้น สามารถควบคุมตนเอง และเก็บความรู้สึกและการรับแรงกระตุ้นได้ดี

ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการควบคุมตนเองพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อตัวเอง เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ก็มีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้ และสามารถผ่อนคลายตนเองได้แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่ และเมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ก็สามารถอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้ หรือ เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ก็สามารถตัดสินใจได้ว่า จะทำอะไรก่อนหลัง รวมทั้งบอกได้ว่าอะไรที่ทำให้ตนเองรู้สึกโกรธ เมื่อถูกขัดใจ เมื่อรู้สึกหงุดหงิด ก็สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย รู้สึกเป็นเรื่องผิดที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส และไม่มีความทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้น ขณะที่ เทอดศักดิ์ เดชคง (2542, หน้า 14) กล่าวว่า การรู้จักควบคุมตนเองให้มีการแสดงออก

ที่เหมาะสม มีความสามารถในการโน้มน้าว กระตุ้นจิตใจให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และด้วยความเต็มใจ

ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการสร้างแรงจูงใจพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถรอคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ ถึงแม้งานยาก ก็มั่นใจว่าตนเองสามารถทำได้ รู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง ก็ไม่ยอมแพ้ คิดว่าทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ และเมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ก็มักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้ เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ ก็มักจะทำในสิ่งที่ตนเองชอบ และเมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ก็ไม่รู้สึกหมดกำลังใจ ทั้งเมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ก็มักทำงานสำเร็จ และสามารถทำใจให้เป็นสุขได้แม้จะไม่ได้ทุกสิ่งทีตนเองต้องการ หากพิจารณาผลการศึกษพบว่าสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2543, หน้า 2 - 3) ที่กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานไม่ว่าสายงานใด และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขนั้นจะต้องอาศัยทั้งเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ หรือควรจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบรวมกันเป็นสำคัญ นอกเหนือการพิจารณาตัวแปรอื่นๆ ร่วมด้วย อาทิ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ความสนใจ และค่านิยม เป็นต้น

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ นั้นเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมจัดการแสดงอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีสติที่สามารถรับรู้ และตระหนักได้เสมอว่าขณะนี้ตนเองกำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่มีจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างความสมดุลระหว่างความคิด จิตใจ มีความอดทนต่อความล้มเหลว ผิดหวังได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารที่มีระดับของความฉลาดทางอารมณ์สูงก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงานสูงเช่นกัน เนื่องจากผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ตามที่ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542, หน้า 35 - 36) กล่าวว่า ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานต้องเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และผลการศึกษาในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนาพุทธ ทิพนกน (2545) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารระดับต้นในโรงงานอุตสาหกรรมเขต นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พบว่าผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงก็มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงานสูงเช่นกัน เนื่องจากผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างดี ทำนองเดียวกับการศึกษาของ มนารักษ์ อุณบ้าน (2549) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์สัมพันธ์กับทักษะการบริหาร ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา ขณะที่จิรวัฒน์ นันทเสน (2547) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่

มีพฤติกรรมการบริหารที่มีประสิทธิผลต่ำ ซึ่งอาจเป็นรูปแบบของผู้บริหารหรือผู้นำนั้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อแบบของความเป็นผู้นำมีความเหมาะสมกับสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็จะเกิดความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของผู้นำ

หากพิจารณาผลการศึกษพบว่าสอดคล้องกับความหมายของ กรมสุขภาพจิต (2543, หน้า 2 - 3) ที่กล่าวไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเสมือนประตูที่ช่วยให้คนทั่วไปยอมรับแง่มุมทางจิตใจได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การตรวจประเมินก็จัดทำเพื่อพัฒนาตัวผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าใช้เป็นเครื่องตัดสินความดีความชอบ หรือตัดสินว่าใครจะอยู่ใครจะไป ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน หันมามุ่งพัฒนาและให้ความสำคัญกับความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลควบคู่ไปกับสติปัญญา ไม่มุ่งเน้นที่จะพัฒนาแต่สติปัญญาเหมือนแต่ในอดีต เพราะจากการศึกษาและวิจัยพบว่าผู้ที่มีสติปัญญาสูงแต่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ มักเป็นคนที่ไม่ค่อยมีความสุข เป็นคนที่มีลักษณะอวดเก่งไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เอาตัวเองเป็นใหญ่ ไม่ค่อยเป็นมิตร ไม่มีลักษณะของการอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะมีความมั่นใจในตัวเองสูง ทะเยอทะยาน วิตกกังวล คิดมาก เป็นต้น ส่วนคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มักจะเป็นผู้ที่สามารถแสวงหาความสุข และค้นพบความสุขได้ไม่ยาก มักจะมีทักษะในการเข้าสังคมว่า บุคคลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ต้องทำงานร่วมกัน คนประเภทนี้จึงมีลักษณะชอบสังคม ร่าเริง เปิดเผย ชอบทำให้คนอื่นมีความสุข ซื่อตรง รักษาความสัตย์ตรงไปตรงมา มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาตัวเองเป็นใหญ่ ซึ่งเป็น คุณลักษณะของบุคคลที่เข้าใจคน เข้าใจผู้อื่น เมื่อมีความขัดแย้งหรือมีความคับข้องใจก็สามารถแก้ไขความขัดแย้งทั้งของตนเองและบุคคลรอบข้างได้อย่างมีสติและเหมาะสม ส่วน วีระวัฒน์ ปินนิตามัย (2542, หน้า 39) ได้กล่าวถึง การฝึกตนเองให้เป็นคนที่มีสติปัญญาดี ควบคู่ไปกับความฉลาดทางอารมณ์นั้น จะเป็นแนวทางในการช่วยให้ประสบความสำเร็จหน้าที่การงาน และการดำเนินชีวิต ในอนาคตต่อไป เพราะผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติที่มีความสามารถหลายด้าน ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2543) ได้อธิบายไว้ ดังนี้คือ มีความสามารถในการที่กระตุ้นตนเองให้ไปสู่เป้าหมายที่ดี ควบคุมอารมณ์ ความขัดแย้งได้ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รับรู้อารมณ์ผู้อื่นได้ มีชีวิตอยู่ด้วยความหวังที่ดี และมองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และที่สำคัญคือมีความสามารถในการรอคอย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าเดิม แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ย่อมมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จทั้งหน้าที่การงาน ครอบครัว และมีความสุขในการดำเนินชีวิตประจำวันนอกจากนั้น ผู้บริหารต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้มองโลกในแง่ดีหรือการมองโลกอย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพจิตดีและ

มีความมั่นคงในอารมณ์ การมองโลกในแง่ดีนั้น จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะที่ดี เนื่องด้วยจะมองเห็นปัญหาให้เป็นโอกาส เมื่อเห็นว่าเป็นโอกาสก็จะสามารถจัดการกับสิ่งนั้น ๆ ได้ดี ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างการทำงานและระหว่างบุคคลลดลง มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรมากขึ้น ทั้งยังทำให้เกิดกำลังใจ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือปัญหา ส่งผลให้มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใสและเกิดปัญญาในที่สุด นอกจากนี้ ทศพร ประเสริฐสุข (2542, หน้า 20) ได้กล่าวว่า ทั้งนี้เพื่อการประสบความสำเร็จในการทำงาน ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาความสามารถและทักษะแห่งความรู้สึทางอารมณ์ที่เหมาะสมสำหรับปฏิบัติหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งทักษะทางอารมณ์หรือทักษะแห่งความรู้สึกนั้น ไม่ใช่เพียงแค่การทำให้ตัวเองเป็นคนดี น่ารัก แต่เป็นวิธีการของผู้ที่ฉลาดเฉลียวใช้ในการบริหารจัดการตนเอง และรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นการที่ผู้บริหารจะได้รับการยอมรับ ความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งในด้านความคิดเห็น ความรู้และวิธีการทำงานนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยธรรม เป็นคนดีมีจิตใจไม่ถูกครอบงำด้วยอวิชชา มีความเก่ง นั่นคือเก่งในงาน เก่งคนและเก่งการจัดการ เก่งงานหมายถึง ต้องมีความรู้ ความสามารถความเชี่ยวชาญในงานที่ทำเป็นอย่างดี ทั้งต้องสามารถแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวได้ เก่งคนหมายถึง มีความเข้าใจและรู้ถึงศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชา มอบหมายงานให้รับผิดชอบได้ตรงตามความสามารถ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานคุณภาพ ได้รับประโยชน์สูงสุด เก่งการจัดการหมายถึง ต้องสามารถวางแผนในการทำงานวางระบบ รวมถึงการติดตามประเมินผลงานที่ทำ นอกจากนั้น ผู้บริหารต้องมีความเกรงมีสุขภาพกายใจดี ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย รักษาสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ ที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องมีความกล้า กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจและกล้ายอมรับความผิด อย่างมีเหตุผล มีความเด็ดขาด ไม่โลเล รวมถึงสามารถควบคุมดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามระเบียบวินัยปฏิบัติตามขั้นตอนและกระบวนการทำงาน ผู้บริหารต้องสร้างระบบควบคุม และใช้วิธีการควบคุมที่ถูกต้องเพื่อการตรวจสอบและตรวจตราว่าผลงานที่ทำไปนั้นออกมาดีหรือไม่ การตรวจสอบและติดตามผลงานอาจต้องกระทำเป็นระยะ ๆ ขึ้นอยู่กับความสำคัญของงาน หากผลงานที่ได้ไม่ตรงตามมาตรฐานหรือตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว จะได้รับหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นได้ทันทั่วทั้งนี้ เทคนิคการประเมินผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ก็ต้องนำมาใช้ในการควบคุมควบคุมกันไปด้วย ซึ่งผู้บริหารต้องมีสติระงับอารมณ์ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้บริหารต้องมีสมาธิในการทำงานหนักแน่น มีความสามารถในการบังคับจิตใจตนเองได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงความฉลาดทางอารมณ์ของข้าราชการครู หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน
2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต นอกเหนือจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
3. ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์แต่เพียงอย่างเดียว ควรมีการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่ไปด้วย เช่น การปรับตัว ได้กับสถานการณ์ต่าง ๆ การรู้จักภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น การมองโลกในแง่ดี
4. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์สูงนั้น คืออะไร เช่น ภูมิหลังทางด้านครอบครัว สภาพแวดล้อมโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงความฉลาดทางอารมณ์ต่อไป
5. แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงความฉลาดทางอารมณ์ อาจใช้วิธีการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยการสังเกต จดบันทึก เปรียบเทียบดูความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม